

Pædagogisk grundlag – Leg

Hvad siger loven på området:

Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af hverdagen. Legen fremmer fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Den er grundlæggende for børns sociale og personlige udvikling.

Legen skal nogle gange støttes, guides og rammesættes af personalet, så legen udvikler sig positivt for alle børn.

Hvad gør vi i Kirstinebjerg-distriktet og Fredericia Kommune generelt:

I Kirstinebjerg-distriktet ser vi leg som en rettighed og et afgørende læringsrum for det enkelte barn. Legen er en vigtig måde for børnene at afprøve og opbygge relationer. For børn hænger leg og venskaber tæt sammen. Det pædagogiske personale skal skabe deltagelsesmuligheder i leg for alle børn.

Når vi skal afdække begrebet leg, skelnes der ofte mellem ”lærerig leg” og ”legende læring”.

I den ”**lærerige leg**” er børnenes egen leg central, og det pædagogiske personale indgår i samspil med børnene og afstemmer sig i en vekselvirkning imellem forskellige positioneringer. Det pædagogiske personale styrker herigennem den uformelle læring i legen, og børnene oplever at lege for legens skyld. Børnene afprøver nye idéer, anvender genstande i nye sammenhænge, som udvikler fantasi, kreativitet og innovation. Børnene opbygger og afprøver også relationer.

I den ”**legende læring**” er vi som pædagogisk personale i den instruerende position som styrende og rammesættende for legen. Vi sætter lege i gang med et bestemt formål, der sigter efter, at børnene tilegner sig nye færdigheder eller får styrket udvalgte kompetencer. I den ”legende læring” bevæger vi os over i læringsrummet for voksenstyret aktivitet eller rutine.

Legen kan ud fra den ovenstående forståelse foregå i alle 3 læringsrum, men herunder beskriver vi legen som den ”lærerige leg” og dermed den leg, som foregår i læringsrummet børnekulturen.

Positioneringer i den leg

Legekompetencer er ikke medfødte, de skal opøves igennem tid/rum/ og hjælp/understøtning.

Når børn leger, ser vi det som interaktioner mellem barn/barn og barn/voksen. Det kræver, at det pædagogiske personale sætter sig intentionelt ind i legen ved at være:

- **Bagved** – Observerende position. Holde sig tilbage.
- **Ved siden af** – Understøttende position. Være parat til at hjælpe/understøtte.
- **Foran** – Deltagende position. Træde ind i legen afstemt i forhold til, hvad børnene har brug for.

Adgangsstrategier i leg

Fordi legen er så essentiel, er børn meget optaget af, hvordan og om de kan komme ind i legen. Her er det pædagogiske personales viden om forskellige adgangsstrategier vigtig, så de kan understøtte børnenes deltagelsesmuligheder i legen.

- **Direkte verbal strategi** – ”Må jeg være med?” (kan give negative deltagelsesmuligheder).
- **Direkte verbal strategi + observation** – ”Må jeg være faren?” (kan give bedre deltagelsesmuligheder ved at tilbyde en rolle eller funktion i legen).
- **Indirekte verbal strategi** – ”Og så sagde vi, at jeg lavede en is til jer” (kan give barnet gode deltagelsesmuligheder, fordi den bygger på en observation af legen, hvor barnet handler sig kreativt, opfindsomt og humoristisk ind i legen, samt udfylder en funktion).

I alle 3 adgangsstrategier kan det pædagogiske personale understøtte og vise vejen ind i legen ved at benytte de forskellige adgangsstrategier. Det pædagogiske personale skal kunne aflæse og afstemme deres adfærd i forhold til en igangværende leg, og dermed - via deres rolle - øge alle børns deltagelsesmuligheder.

Understøttelse af legen

- At skabe forskellige lege- og læringsmiljøer som giver muligheder for børnenes forskellige former for leg (fysiske rammer, genstande, indretning, afskærmning, institutionskulturen mm.)
- At stimulere og give plads til børnenes spontane ytringer og meningsdannelser (“Se, vent og følg”)
- At facilitere legen ved at inspirere (variation, intervention og forebygge/håndtere konflikter)
- At have en legende attitude og tilgang til legen (humor og kreativitet)

Forskellige former for leg

Det pædagogiske personale skal have kendskab til forskellige former for leg i de forskellige udviklingsstrin. På den måde skal de konstruere et socialt og dynamisk legemiljø, der skaber deltagelsesmuligheder for børnene i overensstemmelse med deres nærmeste udviklingszone. Dermed får legen positive lærings- og udviklingsfremmende muligheder.

Børn i udsatte positioner

Børn i udsatte positioner kan mangle evne til at observere/aflæse/afstemme sig i forhold til igangværende leg. F.eks.

- Kan savne inspiration til at kunne lege
- Kan “tromle” andre børn
- Lader sig “overmande” af andre
- Respekterer ikke andre børns legeområder.

For børn i udsatte positioner er det derfor særligt vigtigt, at det pædagogiske personale kan understøtte og skabe deltagelsesmuligheder for det enkelte barn ved at benytte de forskellige positioneringer og adgangsstrategierne.

Det pædagogiske personale skal skabe en balance mellem at stille sig til rådighed og bidrage med passende udfordringer i alle 3 positioneringer. At kunne afstemme sig og understøtte legen er afgørende for at sikre kvaliteten i legen og de positive udviklingsmuligheder legen kan give børnene og sikre, at alle får deltagelsesmulighed i leg.

Hvad gør vi i den enkelte afdeling:

Leg er en vigtig kilde til børns sociale udvikling. Det er her, børn øver sig på sociale kompetencer; dvs. det er her, de lærer at give plads til og lytte til hinanden, forhandler hvor legen skal bære hen m.m. Nogle børn kan være særligt udfordret i at mestre de sociale aspekter i legen. I Gades Gård arbejder vi målrettet med børns sociale færdigheder og på at give børnene gode strategier til at deltage i fællesskabet. Vi støtter barnet, hvor det er i sin udvikling, hvad enten det har brug for tæt voksenguidning eller barnet er i stand til at lære andre børn op gennem det, vi på fagsprog kalder mesterlære. Det kan f.eks. være, når en lynlås driller, eller en cykel er kørt fast i mudderet, at barnet spørger en legekammerat om hjælp.

Fortælling: Der er 6 drenge, der spørger den voksne, om de må komme ud og lege på legepladsen. Det må de gerne, og den voksne vælger at gå med. Udenfor finder de hurtigt ud af, hvad de skal lave, og den voksne vælger derfor at observere børnene og lade dem lege. Den voksne lægger mærke til, at 3 børn står og leger ved cyklerne, 2 børn leger over ved teltet og 1 barn ”M” leger ved en træstub for sig selv.

Den voksne går over til M og spørger hvad han laver, hvortil M svarer:

“Jeg slår i træ med en sten for at finde dyr inde”.

”Er der dyr i træstubben?”, spørger den voksne.

“Ja der er dem der”, siger M mens han peger på en larve inde i træstubben.

”Må jeg være med”, spørger den voksne, hvor M hurtigt svarer ja.

Den voksne sætter sig ned med M og prøver at få larven ud.

Lidt efter er de øvrige børns nysgerrighed vakt, og M fortæller, at han og den voksne finder dyr og peger på larven i træstubben. Børnene spørger den voksne, om de må være med, og de opfordres til at spørge M, der siger ja. Herefter er børnene fælles om at finde larver i træstubben, og den voksne trækker sig igen tilbage i observerende position.

Børnene bliver enige om, at de er dyre-findere sammen og vil se, hvor mange forskellige dyr, de kan finde. Mens de hamrer siger et barn:

“Måske vi kan flytte den her store træstub sammen og finde andre dyr under den.”

Først er der 3 børn der prøver at flytte træstubben. De kan lige rokke lidt med den, men den er for tung.

“Kom og hjælp”, råber de og 2 mere kommer over og hjælper med at flytte den. Sammen får de flyttet træstubben og råber til den voksne: “Yees, vi gjorde det.”

*Den voksne nikker anerkendende og siger de alle er megastærke som Hulk. M råber "se, se, se" og peger på alle de regnorme, der er under træstubben. Børnene bliver helt vilde af begejstring sammen og begynder at samle alle de dyr, de kan finde og putter dem i en trillebør. Der er regnorme, snegle, larver, biller og en edderkop. Børnene er nu så fordybet i legen, at de ikke har tid til at gå ind og spise.
"Årrrrh altså, det var lige en god leg vi havde sammen" er der et barn der siger.*

I fortællingen hører vi, hvordan den voksne bliver opmærksom på, at et barn leger alene. At lege alene er ikke nødvendigvis en udfordring. I fortællingen er der tale om et barn, der er ny på stuen, og den voksne vælger derfor at gå ind i legen og hjælpe barnet med at skabe nye relationer med de andre børn. Ved at den voksne er med i legen, øges værdien i den leg, M er i gang med, og de andre børn bliver hurtigt interesserede i at deltage i at finde dyr. Herved understøtter den voksne en leg og et fællesskab, hvor alle drengene leger sammen. Den voksne er skiftevis observerende, deltagende og ledende for legen. Det vi på fagsprog kalder at gå bagved, ved siden af eller foran. Det er redskab, vi benytter os af, så vi hele tiden støtter børnene i deres aktuelle udvikling.